

NETWORK OF COMMUNITY MANAGEMENT FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการเครือข่าย
ด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ
ครั้งที่ 6

การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืน
:ความท้าทายในวิถีใหม่

3 เมษายน 2564

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานวิชาการ

โครงการประชุมวิชาการเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ ครั้งที่ 6

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย

- 1 คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
- 2 รองคณบดีฝ่ายวิจัย
- 3 ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรัชย์ หวันแก้ว
- 4 รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
- 5 รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์
- 6 รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์
- 7 รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ
- 8 รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา วงศ์ทิพย์
- 9 รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร
- 10 รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม
- 11 รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา สโรบล
- 12 รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย
- 13 รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ จันทน์ใหม่มูล
- 14 รองศาสตราจารย์ ดร.งพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
- 15 รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก
- 16 รองศาสตราจารย์ สุเมธ พรหมอินทร์
- 17 รองศาสตราจารย์ เอมอร เจียรมาศ
- 18 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์
- 19 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล
- 20 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว
- 21 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล

- 22 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณภัทร วิศวะกุล
- 23 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์
- 24 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภา พจนวาที
- 25 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์
- 26 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ
- 27 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา
- 28 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสราภรณ์ ทนุผล
- 29 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตศักดิ์ พุฒจรรย์
- 30 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภฤต สังข์เฉย
- 31 ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภนันทน์ หอมสุต
- 32 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมษ์ธาวิน พลโยธี
- 33 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกต
- 34 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย
- 35 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัครกะวณิชชา
- 36 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสนันท์ อัครรักษ์
- 37 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญรดี จันทร์ภักดิ์
- 38 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ
- 39 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธินันท์
- 40 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล
- 41 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงพันธ์ ต้นตระกูล
- 42 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณรงค์ ศิริรัมย์
- 43 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงสุดา ภู่อ่าง
- 44 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัสกร สิมะขจรบุญ
- 45 อาจารย์ ดร.ปรีวิทย์ ไวยาชาวีระ
- 46 อาจารย์ ดร. อรยา พรเอี่ยมมงคล
- 47 อาจารย์ ดร.สังเสริม แสงทอง

- 48 อาจารย์ ดร.ชัชฌนพงศ์ ศิริโชตินิศากร
- 49 อาจารย์ ดร.บุษริน วงศ์วิวัฒนา
- 50 อาจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล
- 51 อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีวสินนนท์
- 52 อาจารย์ ดร.ปริญญา หรุ่มโพธิ์
- 53 อาจารย์ ดร.พลอย สุดอ่อน
- 54 อาจารย์ ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์
- 55 อาจารย์ ดร.ธิดิพัทธ์ บุญปก
- 56 อาจารย์ ดร.วงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์
- 57 อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์
- 58 อาจารย์รัชกร วชิรสิโรตม
- 59 อาจารย์วันชัย เจือบุญ
- 60 นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม
- 61 นายณัฐวิรัช ศรีธาดาสวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
ห้องประชุม Main Meeting room	
แนวทางการสร้างกลุ่มผู้ผลิตเห็ดโคนน้อยเพื่อการพึ่งพาตนเองจากฐานทรัพยากรชุมชนกรณีศึกษา : บ้านสบแฝก ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ <i>คุณจิรนนท์ นวลใส คุณจิรนนท์ มะลิแก้ว และ คุณธงชัย ภูวนาถวิจิตร</i>	1
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อคัดค้านโครงการเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา <i>คุณทักษพร เนียมสวัสดิ์ คุณเตาฟัก อากาศ คุณนาอามร์ หมอเต๊ะ คุณสิริศิลป์ คำสุวรรณ และ คุณธิตีพัทธ์ บุญปก</i>	12
พฤติกรรมและแรงจูงใจของนักศึกษาในการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก กรณีศึกษา นักศึกษาสาขาวิชา การจัดการชุมชน ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร <i>คุณรินรดา นิยมไทย คุณวิจิตรา รุ่งเรือง และ คุณสุวรรณยา ธรรมอภิพล</i>	25
การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เพื่อส่งเสริม ทักษะด้านอาชีพของผู้เรียน ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย <i>คุณพัฒนพงษ์ แสงสุพรรณ</i>	38
การจัดการชุมชน ด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนบ้านคลองตันเข้ม อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <i>คุณสรिता อ่อนสุดดี และ คุณทิพย์สุดา พุ่มจร</i>	51
การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำผาดำ ในพื้นที่ชุมชนบ้านเก่าร้าง ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา <i>คุณจินดา หยาดดา คุณธีรนนท์ เบ็นหมาด คุณธนัชฐา เสตะพันธ์ คุณอิลฮัมม์ ลาเตะ และ คุณธิตีพัทธ์ บุญปก</i>	63
แรงบันดาลใจทางสังคมจากมหาวิทยาลัยในสถานการณ์โควิด-19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ <i>คุณธนาภรณ์ ตั้งทองสว่าง และ คุณชินัน บุญเรืองรัตน์</i>	75
ความสามารถในการเผชิญปัญหาต่อสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ <i>คุณศิริประภา ต๊ะจันทร์ และ คุณวนัญญา แก้วแก้วปาน</i>	84

การจัดการชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนบ้านคลองตันเข้ม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

A COMMUNITY MANAGEMENT OF CULTURAL SOCIETY, ECONOMY AND ENVIRONMENT
OF BANKHLONGTONKHEM COMMUNITY, DAMNOEN SADUAK DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

สรिता อ่อนสุดดี¹ และ ทิพย์สุดา พุฒจร²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนบ้านคลองตันเข้ม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ตัวแทนชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 20 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) การวางแผน การจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ปัญหาเสถียรภาพของกลุ่มเยาวชน ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม สุขภาพอนามัย ด้านเศรษฐกิจ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว คนตกงานและการสร้างอาชีพ การส่งออกพืชผักผลไม้ และด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการปัญหาวัชพืชตามลำคลอง ปัญหาน้ำเน่าเสีย มลพิษ และขยะมูลฝอย 2) การจัดองค์กร มีโครงสร้างการทำงาน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัดโรงเรียน กลุ่มเยาวชน กลุ่มการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก กลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน 3) การจัดคนทำงาน การประชุม วางแผน แบ่งงาน จัดคนช่วยดำเนินงานลักษณะอาสาสมัคร ตามความพร้อม ความร่วมมือ การช่วยเหลือของคนในชุมชน 4) การอำนวยความสะดวก มีการสั่งการจากบนลงล่าง และในแนวระนาบตามโครงสร้างการทำงาน 5) การประสานงาน ภายในชุมชนและองค์กรภายนอกชุมชน ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ 6) การรายงานผล สรุปและรายงานผลกิจกรรมและโครงการต่อชุมชนในการประชุมประจำเดือน 7) การงบประมาณ จัดการแหล่งเงินกองทุนหมู่บ้าน งบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน ประชุมร่วมจัดสรรตามกิจกรรมและโครงการตามการวางแผนของชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการชุมชน, การพัฒนาชุมชน, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to study a community management of social cultural, economic and environmental of Ban Khlong Ton Khem community. It is a qualitative research. The key informants interview were formal and informal leaders, villager and stakeholder of 20 persons. Data was collected using semi-structured interviews and analyze the data by content analysis. The results of the study showed that. 1) Planning : management to solve problems and community development such as social and cultural aspects

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

the youth drug problem, tourism social life, health, economy, restorative tourism, unemployment and career building, export of vegetables and fruits, environmental aspects management of canal weeds, the problem of polluted water, pollution and solid waste. 2) The organization has a working structure consisting of leaders, groups of the elderly, temples and schools, youth groups, tourism groups, Damnoen Saduak floating market, farmers' groups, government and private sectors. 3) The organization of workers, meetings, and assistance of people in the community. 4) The director has a top-down command and in the horizontal plane according to the working structure. 5) Coordination within the community and organizations outside the community both of formal and informal. 6) Summary and reporting of activities and projects to the planning, division of work, arranging people to help work, the nature of volunteers according to the availability of cooperation community at monthly meetings. 7) The budget management of village capital sources budget from government agencies and private sector agencies. Meetings are allocated according to activities and projects according to the planning of the community.

Keywords: COMMUNITY MANAGEMENT, COMMUNITY DEVELOPMENT, SUSTAINABLE DEVELOPMENT

1. บทนำ

ชุมชนบ้านคลองตันเข้ม ในอดีตการคมนาคมส่วนใหญ่เป็นการคมนาคมทางน้ำโดยใช้เรือพาย เรือแจว เรือใบ เรือสำเภาในการเดินทางติดต่อกัน คลองยังมีความสำคัญในการหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรมในชุมชนดำเนินสะดวกและพื้นที่ใกล้เคียงทำให้มีความเจริญทางเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว และด้านเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทำกิจกรรมพืชสวน และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวดำเนินสะดวก โดยอาศัยลำคลองแห่งนี้เป็นสิ่งสำคัญจนกลายเป็นแหล่งรวมพืชผักผลไม้ที่ชาวสวน และพ่อค้าแม่ค้านำออกมาซื้อขายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเป็นจำนวนมากจึงเกิดการตั้งเป็นตลาดน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เรียกว่า “ตลาดน้ำดำเนินสะดวก” ถือว่าเป็นตลาดน้ำที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชนบ้านคลองตันเข้มมาอย่างยาวนาน (โอเคเนชั่น, 2553) โดยชุมชนบ้านคลองตันเข้มเริ่มมีการผูกพันตามวิถีชีวิตของชุมชนทั้งด้านอุปโภคบริโภค การเพาะปลูก การคมนาคมขนส่งตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆทางน้ำ จึงเริ่มมีการจัดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโดยใช้ถนนเป็นตัวหลักให้ผู้คนหันมาสนใจหรือเป็นสะพานในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเข้าถึงชุมชนบ้านคลองตันเข้มมากยิ่งขึ้น (เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2557)

ปัจจุบันตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาชุมชนบ้านคลองตันเข้มให้คงดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้ในอนาคต นอกจากนี้ชุมชนบ้านคลองตันเข้มได้เป็นต้นแบบในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเป็นต้นแบบตลาดน้ำไร้วุ่นวาย (เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2561) และการได้รับผลโหวตจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชั้นนำ หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมถึงการใช้สถานที่ชุมชนในการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศจนมีชื่อเสียงโด่งดังกลายเป็นที่รู้จัก ส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากมาท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ แม้ชุมชนจะประสบความสำเร็จมาเป็นระยะเวลากว่า 54 ปี จนมีคนเข้าไปศึกษาดูงานจำนวนมาก แต่ชุมชนยังคงรักษาความเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรม คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตแบบวิถีเดิมชุมชน มีการฟื้นฟูภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหารายได้เพียงอย่างเดียว

จากความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการชุมชน จึงส่งผลให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาการจัดการชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านคลองตันเข้ม เพื่อให้ได้แบบอย่างสำคัญของการจัดการชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผลการศึกษานี้อาจเป็นแนวทางหรือตัวอย่างให้ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ นำไปเป็นแนวทางในการปรับและประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทหรือสภาพการณ์ของชุมชนนั้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนบ้านคลองตันเข้ม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการจัดการชุมชน ของธัญพร ธรรมอร่ามกิจ (2554 : 16) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการ ความสามารถและความพยายามในจัดสรรทรัพยากรที่เป็นคนและสิ่งของให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และของ สุภาพร ภูไพบูลย์ (2558 : 31) มีกระบวนการจัดการ มีความสามารถในการพยายามจัดสรรทรัพยากรที่เป็นคนและสิ่งของให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

แนวคิดและทฤษฎี POSDCoRB ของ ลูเธอร์ กุลิก และลินดัล เออร์วิค (Luther Gulick and Lyanal Urwick, 1939 อ้างถึงใน สุรเดช จงวรรณศิริ, 2555) แบ่งออกเป็น 7 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนงานต่างๆ 2) การจัดองค์กร หมายถึง การแบ่งงาน การกำหนดส่วนงานและกำหนดโครงสร้างขององค์กร 3) การจัดการบุคคล หมายถึง การบริหารด้านบุคคล 4) การอำนวยความสะดวก หมายถึง วินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่ง ควบคุม 5) การประสานงาน หมายถึง การทำหน้าที่ในการประสานกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร 6) การรายงาน หมายถึง การทำหน้าที่ในการรับฟังรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลและหน่วยงาน 7) การงบประมาณ หมายถึง การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการตรวจสอบควบคุมด้านการเงิน ด้านบัญชีของหน่วยงาน

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของ กัญญาพร อธิเวดิน (2559 : 26) การพัฒนาที่ดำเนินไปโดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต เป็นดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนาอย่างองค์รวมให้มีความสมดุลอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งอื่นๆ ทุกมิติรอบด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และของรัศมี อุตเสนา (2557 : 26) การพัฒนาอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การพัฒนาด้านสังคม พัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนสังคม ฐานความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีภูมิคุ้มกัน ด้านวัฒนธรรม สร้างความเสมอภาค และการมีส่วนร่วม มิติที่ 2 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ พัฒนาอย่างมีคุณภาพเสถียรภาพ และกระจายความมั่งคั่ง มิติที่ 3 การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การสงวนรักษา การมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีส่วนร่วม และการกระจายการใช้ทรัพยากร การร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในฐานะภาคีโลก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนและพัฒนาชุมชนบ้านคลองตันเข้มโดยตรง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนชาวบ้านหมู่ที่ 9 บ้านคลองตันเข้ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก จำนวน 20 คน โดยมีเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบสังเกต สมุดจดบันทึกภาคสนาม เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถแบ่งออกเป็น ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์บุคคล รายกลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ วารสาร บทความ การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นแนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการศึกษาการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดระบบเนื้อหา และเรียงเรียงเขียนสรุปรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านคลองตันเข้ม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

5.1.1 การจัดการชุมชนด้านการวางแผน การวางแผนจะมีกลุ่มผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน เป็นผู้ดูแล วางแผน รับผิดชอบ รวมถึงการเป็นตัวกลางในประสานงานการจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน และเมื่อมีการประชุมจะนำเอาผลลัพธ์ที่ได้มาสรุปและชี้แจงให้กับคนในชุมชนได้รับทราบโดยทั่วกัน การจัดทำแผนชุมชนด้วยการประชาคม หมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน ช่วยกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยจัดทำในเดือนกุมภาพันธ์ของทุก 4 ปี ล่าสุดมีการประชุมทบทวนแผนพัฒนาชุมชนขึ้นในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วัดโชติการาม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2563-2566 (ฉบับทบทวนปี 2564) ให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลดำเนินสะดวก และมีแนวทางการพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การวางแผนพัฒนาชุมชน มีดังนี้

5.1.1.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการจัดการชุมชนด้วยการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของกลุ่มเยาวชน มีแนวทางส่งเสริมความรู้และป้องกันการระบาดของยาเสพติด ประชาสัมพันธ์ ธรรมนูญและส่งเสริมหมู่บ้านปลอดภัยยาเสพติด ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ด้วยการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตลาดน้ำให้เข้ากับสังคมแต่ละยุคสมัย การส่งเสริมตลาดน้ำไว้ควันบุรี เพื่อสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับมลพิษที่สะอาดปลอดภัย และสุขอนามัยที่ดี ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ด้วยการวางแผนส่งเสริมการจัดการศึกษา การจัดหากิจกรรมนันทนาการมารองรับให้เพียงพอต่อคนในชุมชน และสุขภาพอนามัย ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5.1.1.2 ด้านเศรษฐกิจ มีการจัดการชุมชนด้วยการวางแผนเพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยว ชุมชนได้เกิดการวางแผนพัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนใช้การผลิตสินค้า ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาสู่ชุมชนมากขึ้น การปรับปรุงคุณภาพราคาที่เหมาะสม การปรับปรุงคุณภาพสถานที่ท่องเที่ยวให้ดูสะอาด น่าสนใจ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว คนตงงานและการสร้างอาชีพ มีการส่งเสริมการแปรรูปผลไม้ในท้องถิ่นจำหน่าย การทำน้ำพริก การจ้างงานคนเรียนจบใหม่ และการมุ่งเน้นเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนใน

ชุมชนพึ่งตนเองได้ มีแนวทางการส่งออกพืชผักผลไม้ การพัฒนาเจาะตลาดใหม่ยังประเทศอื่น ๆ ที่ต้องการสินค้านำเข้า และการแปรรูปเพื่อเปลี่ยนรูปแบบของวัตถุดิบให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

5.1.1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม มีการจัดการชุมชนด้วยการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาวัชพืชตามลำคลอง ชุมชนมีแนวทางในการรวมกลุ่มคนในชุมชนร่วมกำจัดวัชพืชในลำคลอง การรณรงค์ให้คนในชุมชนบ้านริมคลองช่วยกันเก็บวัชพืชบริเวณหน้าบ้าน การเปลี่ยนวัตถุดิบเป็นวัสดุกันกระแทกและจักสาน ปัญหาหน้าเฝ้าเสีย การขอความร่วมมือและรณรงค์ให้เกษตรกรลดจำนวนสารเคมี และการหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน มลพิษทางอากาศและเสียง ด้วยการจัดทำเรือในบริเวณก่อนถึงตลาดน้ำดำเนินสะดวกเพื่อใช้นั่งเรือชมวิถีชีวิตชุมชน เพื่อให้จำนวนรถยนต์เข้าไปถึงตัวชุมชนบ้านคลองต้นเข็มลดน้อยลง มลพิษทางเสียงชุมชนมีการตั้งมาตรการร่วมกันเพื่อการแก้ปัญหา โดยให้รถยนต์ดับเครื่องเมื่อถึงลำคลองต้นเข็ม และขยะมูลฝอย ผู้นำชุมชนทำเรื่องขอถังขยะเพิ่มขึ้นจากเทศบาลดำเนินสะดวก เพื่อให้เพียงพอต่อปริมาณขยะในชุมชน รวมถึงการรณรงค์ และช่วยกันเก็บขยะทางน้ำด้วยความร่วมมือจากพ่อค้าแม่ค้าที่พายเรือ

5.1.2 การจัดการชุมชนด้านการจัดองค์กร โครงสร้างการทำงานประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และกลุ่มต่าง ๆ ในการร่วมกันทำหน้าที่ วางแผน จัดการและพัฒนาชุมชนในด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

5.1.2.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การสานตะกร้า การอนุรักษ์อาหารท้องถิ่น การอนุรักษ์และถ่ายทอดประเพณีการตักบาตรทางเรือ รวมถึงกิจกรรมงานแต่ง งานบวช งานศพและการปิดทองพระทางเรือ กลุ่มวัดและโรงเรียน ร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ประเพณีปิดทอง ประเพณีลอยกระทง และให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่ทั้งการสอนในห้องเรียนและการพาออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ กลุ่มเยาวชน การสืบทอดและเรียนรู้วัฒนธรรมจากกลุ่มวัดและโรงเรียน การร่วมประเพณีสงกรานต์ด้วยการนุ่งผ้าไทย การร่วมงานอุ่นหวนของดีดำเนินสะดวก ด้วยการสวมเสื้อแขนยาวสีเข้ม นุ่งผ้าถุง และใส่หมวกอบ หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดำเนินสะดวก มีบทบาทให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุช่วยเหลือขบประมาณในการจัดการและพัฒนาชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน ประกอบด้วย บริษัทที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) มีบทบาทให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยใช้เรือพาย พาสัมผัสริมคลองและสวนเกษตร การพาขึ้นตอนการทำน้ำตาลมะพร้าว เป็นต้น

5.1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยกลุ่มการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีบริษัททำเรือที่ตั้งอยู่ในตลาดน้ำ มีบทบาทการกำหนดราคาค่าขึ้นเรือของนักท่องเที่ยว การกำหนดราคาสินค้าที่เป็นกลาง และสร้างความเท่าเทียมกันในการซื้อขายสินค้าในตลาดน้ำ กลุ่มเกษตรกร มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนความรู้ในราคาการซื้อพืชผักผลไม้ หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดำเนินสะดวก สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก มีบทบาทส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมให้เกิดตลาดน้ำไร่คว้นบุหรี การรับมือการปรับตัวในสถานการณ์ และวิธีการดูแลรักษาพืชผลทางการเกษตร

5.1.2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยกลุ่มการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก บริษัทที่จอดเรือในการร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวไม่ทิ้งขยะลงลำคลอง ไม่สูบบุหรี่ในชุมชน ร่วมกำหนดให้คนขับเรือช่วยกันเก็บขยะในลำคลอง การลดเสียงหรือดับเครื่องรถยนต์เมื่อเข้าถึงเขตพื้นที่ชุมชน เพื่อลดมลพิษทางอากาศ

และเสียง กลุ่มเกษตรกร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตร การรณรงค์และขอความร่วมมือโดยการใช้ปุ๋ยและยาที่เป็นสารอินทรีย์แทนสารเคมี และหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก มีบทบาทในการช่วยเหลือ ส่งเสริม การกำจัดวัชพืชในลำคลอง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ช่วยเหลือทางด้านงบประมาณในการจัดการและพัฒนาชุมชน เช่น การปรับปรุงคุณภาพน้ำในลำคลองที่เน่าเสีย ให้มีคุณภาพน้ำที่ดี เหมาะแก่การใช้ประโยชน์ทั้งภาคการเกษตร ครุภัณฑ์ และการท่องเที่ยว

5.1.3 การจัดการชุมชนด้านการจัดคนทำงาน การจัดการคนทำงานพัฒนาชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มงานหลักในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการประชุม วางแผน แบ่งงาน หรือจัดคนช่วยดำเนินงาน ไม่ได้มีการกำหนดจำนวนคนที่รับผิดชอบจำนวนมากนัก เน้นการร่วมมือ การช่วยเหลือของคนในชุมชนเกิดมาจากความสมัครใจของคนในชุมชนที่ว่างจากการทำงาน การทำสวน การค้าขาย หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันในช่วงที่แต่ละคนสะดวก รวมถึงการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนซึ่งการจัดคนทำงานมีการจัดการดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

5.1.3.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทง จัดงานขึ้นที่วัดโชติทายการาม ในทุกปี ในแต่ละหมู่บ้านส่งกระทงเข้าประกวด ซึ่งชุมชนบ้านคลองต้นเข็มได้ร่วมมือทำกระทงขนาดใหญ่พิเศษเพื่อร่วมกิจกรรม โดยเทศบาลตำบลดำเนินสะดวกได้แจ้งกำหนดการเป็นหนังสือราชการให้ผู้ใหญ่บ้านรับทราบล่วงหน้า ผู้ใหญ่บ้านประชุม ร่วมกันกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะทำงานจิตอาสา และตัวแทนชาวบ้านที่สะดวกเข้าร่วมการประชุม มีการกำหนดเลือกแกนนำหลักของแต่ละกิจกรรม ได้แก่ ปรากฏ์ชาวบ้าน ดูแลด้านงานฝีมือเป็นผู้ดำเนินการวางแผน วางโครงร่างของกระทง มีลูกมือทำเป็นคณะจิตอาสา โดยกลุ่มผู้นำชุมชนรับหน้าที่ประสานงาน หัววัสดุอุปกรณ์ที่ในชุมชนมีเป็นหลัก เช่น ต้นกล้วย ใบตอง ดอกไม้ ผักตบชวา กลุ่มเยาวชนของชุมชนเป็นผู้ช่วยตัดและพับใบตอง และกลุ่มผู้สูงอายุสอนกรรมวิธีให้กระทงอยู่ได้นาน และถ่ายทอดประสบการณ์ของรุ่นเก่าในการทำกระทงเพื่อนำมาปรับใช้ในปัจจุบัน

5.1.3.2 ด้านเศรษฐกิจ การร่วมจัดงานเทศกาลอุ้มหวานและของดีดำเนิน งานประจำอำเภอดำเนินสะดวก เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าทางการเกษตร โดยเฉพาะอุ้มหวานซึ่งมีการปลูกกันมากในอำเภอดำเนินสะดวก มีการจัดนิทรรศการ การแสดงผลผลิตอุ้มหวานที่มีคุณภาพ และมีการจำหน่ายผลผลิตสินค้าทางการเกษตรในราคาถูก เช่น มะพร้าว น้ำหอม ส้มโอ ลิ้นจี่ เป็นต้น มีการประกวดสินค้าทางการเกษตรงานเทศกาลอุ้มหวาน สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก ดำเนินการแจ้งหนังสือลงมาถึงชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมผ่านทางผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนมีการประชุมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในชุมชนคัดเลือกเกษตรกรที่มีผลไม้อุดมดี แปรกลตา และมีคุณภาพตามให้อำเภอดำเนินสะดวกกำหนด เมื่อที่ประชุมเห็นชอบจึงสรุปในที่ประชุม ผู้ใหญ่จะเป็นผู้แจ้งรายละเอียดแก่อำเภอดำเนินสะดวกตามลำดับ

5.1.3.3 ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมกำจัดวัชพืชในลำคลอง มีกลุ่มผู้นำเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบหลัก มีคณะจิตอาสา กลุ่มเยาวชน กลุ่มท่องเที่ยวตลาดน้ำ ร่วมกันกำจัดวัชพืช และนำเอาวัชพืชผักตบชวาทำเป็นวัสดุกันกระแทกแทนโฟม โดยมีการแบ่งจำนวนคนรับหน้าที่ในการแบ่งครั้งลำดับ หันเป็นท่อน แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง ประมาณจำนวน 4-5 คนต่อครั้ง ซึ่งจะมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน ทำหน้าที่นำไปขายผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต และเงินที่ได้ นำเข้าบัญชีกลางของชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

5.1.4 การจัดการชุมชนด้านการอำนวยความสะดวกหรือสั่งการ สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารจากบนลงล่าง เป็นการส่งสารจากผู้มีตำแหน่งสูงกว่าไปยังผู้มีตำแหน่งต่ำกว่า เป็นลักษณะการสื่อสารโดยการรับคำสั่งจากจังหวัดราชบุรี ลงมาที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวก ถึงเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก ผู้ชุมชนบ้านคลองตันเข้มในการรับคำสั่งการทั้งในเรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นให้กับจังหวัดราชบุรี หรือเรื่องการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น เรื่องการพัฒนาอาชีพ การเกษตร และการสื่อสารแนวระนาบ เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่อยู่ในระดับหรือตำแหน่งเดียวกัน โดยมีลักษณะการสื่อสารเป็นการพูดคุยเผยแพร่ข่าวสารผ่านหอกระจายข่าว การสื่อสารแบบปากต่อปากถึงชาวบ้านคนอื่น ๆ และการสื่อสารแบบใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโปรแกรม Facebook ของข่าวสารหมู่ที่ 9 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก และผ่านโปรแกรม Line ทั้งส่วนตัวและกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

5.1.4.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนท่องเที่ยวมีข้อควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติเมื่ออยู่ในชุมชน รวมทั้งการแต่งกายของคนพายเรือ เน้นการขอความร่วมมือพ่อค้าแม่ค้าแต่งกายแบบชาวสวน เสื้อผ้าสีสันสดใสในโทนเดียวกัน ทำให้ดูเป็นระเบียบเรียบร้อย ใส่หมวกงอบโบราณแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์แบบไทยภาคกลาง

5.1.4.2 ด้านเศรษฐกิจ การปรับราคาสินค้าและบริการในพื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ให้มีความเป็นกลางและเท่าเทียมกันทั้งในตลาดน้ำ การพัฒนาพืชผักผลไม้ทางการเกษตรให้ได้ขนาดและน้ำหนักตามมาตรฐาน การซื้อขายสินค้าและการมองหาลาดการส่งออกแหล่งใหม่ เช่น การส่งออกไปยังประเทศที่ยังไม่เคยส่งสินค้าไป การส่งออกในตลาดกลางของจังหวัดที่ยังไม่เคยส่งไป รวมถึงมีมาตรการร่วมกันไม่ขายกตราคาสินค้ามากเกินไปเกินมาตรฐาน การขายสินค้าให้คนในชุมชนในราคาที่ถูกกว่าราคาส่งออก หากเกิดกรณีการค้าขายในตลาดน้ำมีราคาที่เกินมาตรฐาน จะมีการกล่าวตักเตือนจากพ่อค้าแม่ค้าด้วยกันเองก่อนเป็นลำดับแรก และจะถูกจับตามองจากผู้ใหญ่บ้าน บริษัทท่าเรือเกี่ยวและเมื่อมีการตรวจสอบราคาจากทางเทศบาล ร้านค้านั้นจะถูกดำเนินการบันทึกราคาเป็นขั้นแรก หากเกิดขึ้นอีกจะทำการยุติการค้าขายในตลาดน้ำ

5.1.4.3 ด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ได้แก่ พ่อค้าแม่ค้า คนขับเรือหน่วยงานท่าเรือ มีการจัดการตั้งกฎกติกาในการขับเรือรับนักท่องเที่ยว หากเรือวิ่งเข้าสู่ชุมชนจะต้องดับเครื่องยนต์เพื่อป้องกันระดับเสียงที่ดังรบกวนและฝุ่นควันจากเรือ โทษการทำผิดครั้งแรกเป็นการกล่าวตักเตือนจากบริษัทท่าเรือ และผู้ใหญ่บ้าน หากฝ่าฝืนกฎทำผิดหลายครั้ง จะพิจารณาให้ออกจากการทำงานท่าเรือในชุมชน อีกทั้งเทศบาลดำเนินสะดวกได้รณรงค์ขอความร่วมมือไม่ทิ้งขยะหรือน้ำเสียลงลำคลอง เพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย

5.1.5 การจัดการชุมชนด้านการประสานงาน การประสานงานของชุมชนทั้งด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งการประสานได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การประสานงานอย่างเป็นทางการ จะเป็นลักษณะหนังสือติดต่อแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเสนอรายงานเป็นลำดับขั้น เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก ส่งหนังสือแจ้งการประมอบรมเรื่องพืชผักผลไม้ถึงลูกบ้านที่เป็นสมาชิกเกษตรกร หรือการทำหนังสือแจ้งให้เทศบาลดำเนินสะดวกรับทราบและอนุมัติการจัดกิจกรรมของชุมชน และการประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ เป็นลักษณะไม่มีพิธีรีตอง เป็นข้อตกลงปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชน ใช้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเป็นหลัก เช่น การโทรศัพท์ติดต่อกัน การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว การพบปะพูดคุยกัน หรือการประสานงานแบบปากต่อปาก ด้วยภาษาไม่ซับซ้อนสามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน รวมถึงการประสานงานผ่านอินเทอร์เน็ต

5.1.6 การจัดการชุมชนด้านการรายงานผล ชุมชนบ้านคลองตันเข้ม มีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการรายงานผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะทำงานจิตอาสาของชุมชน ในการคอยติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา ทั้งทางด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ในแบบการสอดส่องดูแล ซึ่งจะประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาในทุกๆ 1 เดือน แล้วใช้การเปรียบเทียบโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งผลการดำเนินงานพัฒนา มีการสรุปและรายงานผลต่อชุมชนในทุกๆ ครั้งที่มีการประชุมประจำเดือนของชุมชน

การประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนจะมีการจัดประชุมสรุปผลการจัดร่วมกัน มีการให้ข้อสังเกตในที่ประชุมเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อนำผลมาจัดทำรายงานสรุปก่อนการจัดทำโครงการ ในแต่ละปี (งานประจำปี) มีการนำรายงานสรุปผลมาพูดคุย ทบทวน พัฒนาแนวทางการจัดงานใหม่ ใช้กระบวนการผ่านที่ประชุมผู้นำ หรือชุมชน ในลักษณะการพูดคุยถึงปัญหา บทสรุป ร่วมกัน โดยมีการพูดถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้วทำการโหวตเห็นด้วยหรือไม่ เมื่อมีเสียงข้างมากจะได้บทสรุปที่เป็นธรรมและเป็นกลางกับทุกฝ่ายและทุกคน การรายงานผลในที่ประชุมบางครั้งมีหน่วยงานเทศบาลดำเนินสะดวก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดำเนินสะดวก และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ร่วมรับฟังผลพร้อมคำแนะนำในกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน แล้วจึงปรับใช้และดำเนินงานต่อไปในอนาคต

5.1.7 การจัดการชุมชนด้านการงบประมาณ การจัดการงบประมาณของชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ งบประมาณจากกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงบประมาณจะมีการบริหารด้วยตัวของชุมชนเอง โดยวิธีการนำงบประมาณที่ได้จากตัวของชุมชน ในการเก็บรวบรวมเงินเพื่อใช้พัฒนาเป็นทุนสำรองในการจัดการชุมชนขั้นพื้นฐาน และจากการทำกิจกรรม โดยการนำผักตบชวา มาเปลี่ยนเป็นวัสดุแทนโฟมเรียกว่า “แก้วชวา” เงินรายได้ส่วนของกิจกรรมนี้จะเข้ากองทุนหมู่บ้าน ส่วนกลางของชุมชน งบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีจากเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก และงบประมาณจากหน่วยงานภาคเอกชน ได้รับการสนับสนุนที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินตามโครงการจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) การเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของชุมชน และกิจกรรมทางน้ำ สามารถนำงบประมาณมาดำเนินการในกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผลิตพืชผัก ผลไม้ ปลอดภัยจากสารพิษ จัดการแข่งขันกีฬาชุมชนสัมพันธ์ ด้านยาเสพติด โดยงบประมาณเป็นลักษณะงบอุดหนุนจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมให้กับคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมน่าอยู่มากขึ้น และเกิดการพัฒนาชุมชน ในด้านพัฒนาอาชีพ เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ โครงการฝึกอบรมอาชีพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ ชุมชนน่าอยู่ หมู่บ้านน่ามอง เพื่อให้กิจกรรมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ชุมชนสะอาดปลอดภัยจากสารมลพิษต่าง ๆ

ตารางที่ 1 สรุปการจัดการชุมชน ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ประเด็นการจัดการ	การจัดการชุมชน		
	ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม
การจัดการวางแผน	- ปัญหาสุขภาพจิตของกลุ่มเยาวชน - ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว - ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม - สุขภาพอนามัย	- การฟื้นฟูการท่องเที่ยว - คนตกงานและการสร้างอาชีพ - การส่งออกพืชผักผลไม้	- ปัญหาหวัชพืชตามลำคลอง - ปัญหาน้ำเน่าเสีย - มลพิษทางอากาศและเสียง - ขยะมูลฝอย
การจัดการกลุ่มองค์กร	- กลุ่มผู้นำชุมชน - กลุ่มผู้สูงอายุ - กลุ่มวัดและโรงเรียน - กลุ่มเยาวชน - หน่วยงานภาครัฐ - หน่วยงานภาคเอกชน	- กลุ่มผู้นำชุมชน - กลุ่มการท่องเที่ยวตลาดน้ำ ดำเนินสะดวก - กลุ่มเกษตรกร - หน่วยงานภาครัฐ - หน่วยงานภาคเอกชน	- กลุ่มผู้นำชุมชน - กลุ่มการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก - กลุ่มเกษตรกร - หน่วยงานภาครัฐ
การจัดการคนทำงานพัฒนาชุมชน	การประชุม วางแผน แบ่งงาน จัดคนช่วยดำเนินงานลักษณะอาสาสมัคร ตามความพร้อม ความร่วมมือ การช่วยเหลือของคนในชุมชน		
การจัดการสั่งการ/อำนาจการ	- การสื่อสารจากบนลงล่าง - การสื่อสารแนวระนาบ		
การจัดการประสานงาน	- การประสานงานอย่างเป็นทางการ - การประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ		
การจัดการรายงานผล	แบบการสอดส่องดูแล ซึ่งจะประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาในทุกๆ 1 เดือน แล้วใช้การเปรียบเทียบโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งผลการดำเนินงานพัฒนา มีการสรุปและรายงานผลต่อชุมชนในทุกๆ ครั้งที่มีการประชุมประจำเดือนของชุมชน		
การจัดการงบประมาณ	- งบประมาณจากกองทุนหมู่บ้าน - งบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ - งบประมาณจากหน่วยงานภาคเอกชน		

6. อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของลูเธอร์ กุลlick และลินดัล เออร์วิค (Luther Gulick and Lyanal Urwick) การบริหารจัดการที่เรียกว่า POSDCoRB โดยทางชุมชนบ้านคลองตันเข้ม มีการจัดการวางแผน การจัดองค์กร การจัดทำลัคน การอำนาจการ/สั่งการ การประสานงาน การรายงานผล การงบประมาณ ดังนี้

การวางแผนมีกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้วางแผน ดูแล รับผิดชอบ เป็นตัวกลางประสานงานในการจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน และเมื่อมีการประชุมจะนำเอาผลลัพธ์ที่ได้มาสรุปและชี้แจงให้รับทราบ เพื่อให้การวางแผนและดำเนินการตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม สุขภาพอนามัย การฟื้นฟูการท่องเที่ยว คนตกงานและการสร้างอาชีพ การส่งออกพืชผักผลไม้ แก้ปัญหา

วิชาชีพตามลำคลอง ปัญหาน้ำเน่าเสีย มลพิษทางอากาศและเสียง และขยะมูลฝอยในชุมชน โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ อนุรักษ์ การปฏิบัติเป็นแนวทางให้นักท่องเที่ยว คนในชุมชน บุคคลภายนอก รวมถึงการออกกฎ มาตรการการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เป็นชุมชนสงบและน่าอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ นวกานต์ แห่งทอง (2554 : 34) การวางแผนชุมชน ต้องอาศัยความคิดที่สามารถมองเห็นเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการกำหนดยุทธศาสตร์ มีเป้าหมาย กำหนดกล ยุทธ์การใช้งบประมาณ จัดสรรทรัพยากร การจัดองค์กร โดยอาศัยความสามารถในการเข้าถึง ความสัมพันธ์ และจัดระเบียบ ระบบงานที่ดี ให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทำอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

การวางแผนที่ดีจึงนำไปสู่การจัดองค์กร ชุมชนมีโครงสร้างการทำงาน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มหลักในการจัดการและพัฒนาชุมชน การช่วยเหลือและรับฟังปัญหาต่าง ๆ ของลูกบ้าน มีการทำงานอย่างแท้จริง ความมุ่งมั่น ความทุ่มเทของผู้ปกครองกลายเป็นสิ่งที่คนในชุมชนยอมรับและให้ความเคารพ จึงมักจะเกิด ความร่วมมือ การช่วยเหลือของคนในชุมชน รวมทั้งทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความ เข้มแข็ง เกิดความปรองดอง และร่วมมือกันพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณวิมล ภู่านาค (2557 : 20) องค์กร ชุมชนและการบริหารจัดการ ควรมีการจัดการด้านบุคลากร การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดการชุมชนตามความสามารถ มีการกำหนดกฎระเบียบ กติกาของชุมชน จึงมีความจำเป็นกำหนดบทบาทขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทสำคัญร่วมกับภาคประชาชน จัดหารูปแบบการจัดการชุมชนในบริบทของชุมชนซึ่งจะมี ผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และระบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน มากขึ้น ส่วนการจัดคนทำงาน มีการประชุม วางแผน แบ่งงาน หรือจัดคนช่วยดำเนินงาน เน้นการร่วมมือ การช่วยเหลือของ คนในชุมชน จากความสมัครใจของคนในชุมชน หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันในช่วงเวลาสะดวก รวมถึงการช่วยเหลือจาก หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในการส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้ การจัดกิจกรรมโครงการให้ชุมชนดำเนินการเข้า ร่วม เกิดผลลัพธ์การพัฒนาชุมชนไปในทิศทางที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญพร ธรรมอร่ามกิจ (2554 : 16) กระบวนการ จัดการ ความสามารถ และความพยายามในจัดสรรทรัพยากรที่เป็นคน และสิ่งของให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบ และประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การจัดการชุมชนด้านการอำนวยความสะดวกหรือสิ่งการ เป็นแบบจากบนลงล่าง ลักษณะการสื่อสารโดยการรับคำสั่งจาก จังหวัดราชบุรี ลงมาที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวก ถึงเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก สู่ชุมชนทั้งในเรื่องการท่องเที่ยวที่เป็น เอกลักษณะและจุดเด่นให้กับจังหวัดราชบุรี หรือเรื่องการค้าเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน และการสื่อสารแนวระนาบ ระหว่างผู้ที่อยู่ในระดับหรือตำแหน่งเดียวกัน โดยมีลักษณะการสื่อสารแบบพูดคุยเผยแพร่ข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวเป็นหลัก การสื่อสารแบบปากต่อปาก แบบจดหมายราชการ และการสื่อสารแบบใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโปรแกรม Facebook , Line ทั้ง ส่วนตัวและกลุ่มกิจกรรม การประสานงานของกลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ ชุมชน ในการเป็นตัวประสานงานกลางระหว่างกลุ่มต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทย์ พวงงาม (2553 : 63) การประสานงาน เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนเพื่อประสานกลุ่มบุคคล และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและเป็นลำดับขั้นตอนที่ได้วางไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ลูเธอร์ กุลlick และลินดัล เออร์วิค (Luther Gulick and Lyanal Urwick, 1939 อ้างถึงใน สุรเดช จอจวรรณศิริ, 2555) การประสานงานเป็นการทำหน้าที่ในการประสานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการแบ่งแยกออกไปเป็น

ส่วนงานย่อย ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานประสานสอดคล้องกัน และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันคือการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยรวมขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

กิจกรรมหรือโครงการของชุมชนมีการดำเนินการรายงานผล โดยกลุ่มผู้นำชุมชนคอยติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา การสอดส่องดูแล และประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาในทุก 1 เดือน แล้วใช้การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงกับโครงการที่ผ่านมาซึ่งผลการดำเนินงานพัฒนา มีการสรุปและรายงานผลต่อชุมชนในทุก ๆ ครั้งที่มีการประชุมประจำเดือน ส่วนการจัดการงบประมาณ ทั้งลักษณะตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน กลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ดำเนินการนำงบประมาณมาจัดการชี้แจงและนำเสนอให้คนในชุมชนรับทราบโดยทั่วกัน เงินจะผ่านบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องและโปร่งใสได้ ดำเนินการบันทึกข้อมูลผ่านเลขานุการของคณะกรรมการชุมชน การจัดการแบ่งสัดส่วนงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน มีความเท่าเทียมและเป็นธรรมที่ชัดเจน

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

7.1.1 ผู้นำชุมชน และกลุ่มในชุมชน ควรร่วมมือกันจัดเก็บรวบรวมหรือบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้นำเสนอแก่ผู้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือให้ผู้ที่สนใจสามารถทำการสืบค้นหรือศึกษาได้เอง

7.1.2 ผู้ที่สนใจ ควรทำการศึกษาผลการวิจัยนี้ ซึ่งมีความเป็นลักษณะเฉพาะของการพัฒนาของพื้นที่ การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ควรเป็นเพียงแนวทางไปปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนซึ่งมีความแตกต่างกัน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาชุมชนที่ประสบปัญหาในการจัดการชุมชน หรือไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อเปรียบเทียบ หาสาเหตุและปัจจัยสำคัญต่อการจัดการชุมชน เพื่อให้ได้แนวทางในการป้องกัน และการจัดการชุมชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนรองรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

8. กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจร ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ คณาจารย์สาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้าน หมู่ที่ 9 บ้านคลองตันเข้ม ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูล คุณแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนพ้อง ที่คอยให้กำลังใจ ล้วนได้มีส่วนทำให้การจัดทำสารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

9. รายการอ้างอิง

- กันยพร อีร์เวคิน. (2559). **ประสิทธิผลการบริหารจัดการของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- โกวิท พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก. (2557). **แผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี พ.ศ.2557-2559**. สืบค้นจาก <http://www.damnoensaduak.go.th/index.php>.
- _____. (2561). **แผนพัฒนาเทศบาลสี่ปีของเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก**. สืบค้นจาก <http://www.damnoensaduak.go.th/index.php>.
- ชญัญพร ธรรมร่วมกิจ. (2554). **การจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : หมู่บ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นวกานต์ แห่งทอง. (2554). **ทูลทางสังคมกับการจัดการชุมชน : กรณีศึกษาดำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัศมี อุตเสนา. (2557). **หน้าที่ของตลาดน้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณวิมล ภู่นาค. (2557). **ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ตลาดน้ำอัมพวา**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภาพร ภูไพบูลย์. (2558). **การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัด**
- สุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรเดช จอจวรรณศิริ. (2555). **Luther Gulick and his work POSDCoRB**. กรุงเทพฯ: ทริสอะคาเดมี.
- โอเคเนชั่น. (2553). **ตลาดน้ำดำเนินสะดวก**. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=3661>.

หลักสูตรการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
เลขที่ 1 หมู่ที่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120
โทร: 032-594028 www.ms.su.ac.th